

causam meam; de re age, Ecclesiæ causam attende, ubi sis vide. Veritas tibi undelibet loquatur, esuriens accipe; ne nunquam ad te perveniat panis, dum semper quid reprehendas in vasculo fastidiosus et calumniosus inquiris.

ENARRATIO

IN PSALMUM XXXVII.

Sermo ad populum.

I. OPPORTUNE ad id quod cantavimus, « Iniquitatem » meam ego pronuntio, et curam geram pro peccato » meo¹, » respondit hæc mulier de lectione Evangelii. Iniquitates enim ejus intuens Dominus, canem appellavit dicens: « Non est bonum panem filiorum mittere canibus². » At illa quæ noverat iniquitatem suam pronuntiare et curam gerere pro peccato suo, non negavit quod veritas dixit; sed miseriam confessa, misericordiam potius impetravit, curam gerens pro peccato suo. Nam et curari petiverat filiam suam, fortassis in filia significans vitam suam. Psalmum ergo totum, quantum possumus, dum consideramus et pertractamus, advertite. Adsit Dominus cordibus nostris, ut salubriter hic inveniamus voces nostras, et quomodo invenerimus proferamus, nec difficulter inveniendi, nec imperite proferendo.

II. Titulus ejus est. « Psalmus ipsi David in recordationem » nem sabbati³. » Quærimus quæ nobis scripta sunt de sancto David propheta, ex cujus semine Dominus noster Jesus Christus secundum carnem⁴: et inter bona quæ de

¹ Psal. xxxvii, 19. — ² Matth. xv, 26. — ³ Psal. xxxvii, 1. — ⁴ Rom. i, 3.

illo nobis nota sunt per Scripturas, non invenimus eum aliquando recordatum sabbatum. Quid enim ita recordaretur, secundum illam observationem Judæorum qua observabant sabbatum; quid ita recordaretur, quod inter septem dies necessario veniebat: Observandum ergo erat non sic recordandum. Nemo autem recordatur, nisi quod in præsentia non est positum: verbi gratia, In hac civitate recordaris Carthaginem, ubi fuisti aliquando; et hodierno die recordaris hesternum diem, vel prioris anni, vel quemlibet anteriorem, et aliquid factum tuum quod jam fecisti, aut aliquid ubi fuisti, vel cui rei interfuisti. Quid sibi vult ista recordatio sabbati, fratres mei? Quæ anima sic recordatur sabbatum? Quod est hoc sabbatum? Cum gemitu enim recordatur. Et cum Psalmus legeretur, audistis, et modo cum retexerimus, audietis quantus sit mœror, quantus gemitus, quantus fletus, quæ miseria. Sed felix est, qui sic miser est. Unde et Dominus in Evangelio beatos appellavit quosdam lugentes¹. Unde beatus, si lugens? Unde beatus, si miser? Imo miser esset, si lugens non esset. Talem ergo et hic accipiamus sabbatum recordantem, nescio quem lugentem: et utinam nos scimus ipse nescio quis! Est enim quidam dolens, gemens, lugens, recordans sabbatum. Sabbatum, requies est. Sine dubio iste in nescio qua inquietudine erat, qui cum gemitu requiem recordabatur.

III. Ipse itaque inquietudinem quam patiebatur, narrat et commendat Deo, nescio quid gravius timens, quam erat ubi erat. Nam quia in malo est, aperte dicit, nec interprete opus est, nec suspicione, nec conjectura: in quo malo sit, non dubitatur ex ejus verbis, nec opus est ut quæramus, sed ut quod dicit intelligamus. Et nisi pejus aliquid timeret, quam erat illud quo tenebatur, non sic

¹ Matth. v, 5.

inciperet : « Domine , ne in indignatione tua arguas me , » neque in ira tua emendes me ¹. » Futurum est enim ut quidam in ira Dei emendantur , et in indignatione arguantur . Et forte non omnes qui arguuntur emendantur : sed tamen futuri sunt in emendatione quidam salvi . Futurum est quidem , quia emendatio nominata est : « Sic » tamen quasi per ignem ². » Futuri autem quidam qui arguentur , et non emendantur . Nam utique arguet eos quibus dicit : « Esurivi , et non dedisti mihi manducare ; » sitiivi , et non potastis me ³ : » et cætera quæ ibi prosequens , quamdam inhumanitatem et sterilitatem increpitat , malis ad sinistram constitutis , quibus dicitur : « Ite » in ignem æternum , qui paratus est diabolo et angelis » ejus ⁴. » Hæc iste graviora formidans , excepta vita ista , in cujus malis plangit , et gemit , rogat et dicit : « Domine , » ne in indignatione tua arguas me . » Non sim inter illos quibus dicturus es : « Ite in ignem æternum , qui paratus » est diabolo et angelis ejus . Neque in ira tua emendes » me : » ut in hac vita purges me , et talem me reddas , cui jam emendatorio igne non opus sit , propter illos qui salvi erunt , sic tamen quasi per ignem . Quare , nisi quia hic ædificant supra fundamentum ligna , fœnum , stipulam ? Ædificarent autem aurum , argentum , lapides pretiosos , et de utroque igne securi essent ; non solum de illo æterno qui in æternum cruciaturus est impios , sed etiam de illo qui emendabit eos qui per ignem salvi erunt . Dicitur enim : « Ipse autem salvus erit , sic tamen quasi per ignem . » Et quia dicitur , « Salvus erit , » contemnitur ille ignis . Ita plane quamvis salvi per ignem , gravior tamen erit ille ignis , quam quidquid potest homo pati in hac vita . Et nostis quanta hic passi sunt mali , et possunt pati : tamen

¹ Psal. xxxvii , 2. — ² 1 Cor. iii , 15. — ³ Matth. xxv , 41. — ⁴ Ibid. 42.

tanta passi sunt , quanta potuerunt pati et boni . Quid enim quisque maleficus , latro , adulter , sceleratus , sacrilegus pertulit legibus , quod non pertulit Martyr in confessione Christi ? Ista ergo quæ hic sunt mala , multo faciliora sunt : et tamen videte quemadmodum ea homines ne patiantur , quidquid jusseris faciunt . Quanto melius faciunt quod jubet Deus , ne illa graviora patiantur ?

IV. Quare autem petit iste ne indignatione arguatur , neque in ira emendetur ? Tanquam dicens Deo : Quoniam jam ista quæ patior multa sunt , magna sunt , quæso ut sufficiant . Et incipit illa enumerare satisfaciens Deo , offerens illa quæ patitur , ne pejora patiatur . « Quoniam sagittæ tuæ infixæ sunt mihi , et confirmasti super me manum tuam ¹. »

V. « Non est sanitas in carne mea a vultu iræ tuæ ². » Jam hæc dicebat quæ hic patiebatur : et tamen hoc jam de ira Domini , quia et de vindicta Domini . De qua vindicta ? Quam excepit de Adam . Non enim in illum non est vindictatum , aut frustra dixerat Deus : « Morte morieris ³ : » aut aliquid patimur in ista vita , nisi ex illa morte quam meruimus pro peccato . Etenim portamus corpus mortale , quod utique non esset mortale , plenum tentationibus , plenum sollicitudinibus , obnoxium doloribus corporalibus , obnoxium indigentis , mutabile , languidum et cum sanum est , quia utique nondum plene sanum . Nam unde dicebat : « Non est sanitas in carne mea , nisi quia ista quæ hujus vitæ dicitur sanitas , bene intelligentibus et sabbatum recordantibus non est utique sanitas ? Si enim non manducaveritis , inquietat fames . Iste naturalis quidam morbus est : quia natura nobis facta est poena ex vindicta . Primo homini quod erat poena , natura nobis est . Unde dicit Apostolus : « Fuimus et nos natura filii iræ , sicut et

¹ Psal. xxxvii , 3. — ² Ibid. 4. — ³ Gen. ii , 27.

» cæteri¹. Natura filii iræ, » id est, portantes vindictam. Sed quare dicit: « Fuimus? » Quia spe jam non sumus: nam re adhuc sumus. Sed illud melius dicimus quod spe sumus, quia certi sumus de spe. Non enim incerta est spes nostra, ut de illa dubitemus. Audi ipsam gloriam in spe. « In nobismetipsis, inquit, ingemiscimus, adoptionem » expectantes, redemptionem corporis nostri². » Quid enim? Nondum redemptus es, o Paule? nondum pro te pretium persolutum est? Nonne sanguis ille jam fusus est? nonne ipsum est pretium omnium nostrum: Plane ipsum. Sed vide quid ait: « Spe enim salvi facti sumus: spes autem quæ videtur, non est spes. Quod enim videt quis, » quid sperat? Si autem quod non videmus speramus, per » patientiam expectamus³. » Quid autem expectat per patientiam? Salutem. Cujus rei salutem? Ipsius corporis: quia hoc dixit, « Redemptionem corporis nostri. » Si salutem corporis expectabat, non erat salus illa quam habebat. Esuries, sitis interficit, si subventum non fuerit. Medicamentum enim famis est cibus, et medicamentum sitis est potus, et medicamentum fatigationis est somnus. Detrahe ista medicamenta, vide si non interficiunt illa quæ existunt. Si sepositis istis non sunt morbi, est sanitas. Si autem habes aliquid quod te possit interficere, nisi manducaveris; noli gloriari de sanitate, sed gemens expecta redemptionem corporis tui. Gaude te redemptum; sed nondum re, spe securus esto. Etenim si non gemueris in spe, non pervenies ad rem. Hoc ergo non est sanitas, ait: « Non est sanitas in carne mea a vultu iræ tuæ. » Unde ergo sagittæ infixæ? Ipsam pœnam, ipsam vindictam, et forte dolores quos hic necesse est pati, et animi et corporis, ipsas dicit sagittas. De his enim sagittis et sanctus Job fecit commemorationem, et cum esses in illis doloribus,

¹ Ephes. ii, 3. — ² Rom. viii, 23. — ³ Ibid. 24, 25.

dixit sagittas Domini infixas sibi¹. Solemus tamen et verba Dei sagittas accipere: sed numquid ab his posset iste sic dolere se percuti? Verba Dei tanquam sagittæ excitant amorem, non dolorem. An quia et ipse amor non potest esse sine dolore? Quidquid enim amamus et non habemus, necesse est ut doleamus. Nam ille et amat et non dolet, qui habet quod amat: qui autem amat, ut dixi, et nondum habet quod amat, necesse est ut in dolore gemat. Inde illud in persona Ecclesiæ sponsa Christi in Cantico Canticorum: « Quoniam vulnerata charitate ego sum². » Vulneratam se dixit charitate: amabat enim quidam, et nondum tenebat; dolebat, quia nondum habebat. Ergo si dolebat, vulnerata erat: sed hoc vulnus ad veram sanitatem rapiebat. Qui hoc vulnere non fuerit vulneratus, ad veram sanitatem non potest pervenire. Numquid ergo vulneratus semper erit in vulnere? Possumus itaque etiam sic infixas sagittas accipere, id est, verba tua infixas sunt cordi meo, et ex ipsis verbis tuis factum est ut recorderer sabbatum; et ipsa recordatio sabbati, et nondum retentio, facit me nondum gaudere, et agnoscere nec sanitatem esse in ipsa carne, neque dici debere, cum comparo istam sanitatem illi sanitati quam habebam in requie sempiterna, ubi corruptibile hoc induet incorruptionem, et mortale hoc induet immortalitatem³; et video quia in illius sanitatis comparatione, ista sanitas morbus est.

VI. « Non est pax ossibus meis a facie peccatorum meorum⁴. » Quæri solet cujus sit vox; et aliqui accipiunt Christi, propter quædam quæ hic dicuntur de passione Christi, ad quæ paulo post veniemus, et nos agnoscemus quia de passione Christi dicuntur. Sed, « Non est pax ossibus meis a facie peccatorum meorum, » quomodo di-

¹ Job. vi, 4. — ² Cant. ii, 5, et v, 8. — ³ I Cor. xv, 53. — ⁴ Psal. xxxvii, 6.

ceret qui nullum peccatum habebat¹? Coarctat nos ergo intelligendi necessitas ad cognoscendum tanquam plenum et totum Christum, id est, caput et corpus. Cum enim Christus loquitur, aliquando ex persona solius capitis loquitur, quod est ipse Salvator, natus ex Maria virgine²; aliquando ex persona corporis sui, quod est sancta Ecclesia, diffusa toto orbe terrarum. Et nos in corpore ipsius sumus, si tamen fides nostra sincera sit in illo, et spes certa, et charitas accensa: sumus in corpore ipsius, et membra ipsius, et invenimus nos ibi loqui, Apostolo dicente: « Quoniam membra sumus corporis ejus³: » et multis locis dicit hoc Apostolus. Nam si dixerimus verba Christi, non erunt et illa verba Christi: « Deus meus, » Deus meus, utquid me dereliquisti? » Et ibi enim habes, « Deus meus, utquid me dereliquisti? longe a salute mea » verba delictorum meorum⁴: » quomodo hic habes: « A facie peccatorum meorum; » sic et ibi habes, verba delictorum meorum. Et si Christus utique sine peccato et sine delicto, incipimus non putare verba illa Psalmi illius esse. Et valde durum et contrarium est, ut ille Psalmus non pertineat ad Christum, ubi habemus tam apertam passionem ejus, tanquam ex Evangelio recitetur. Ibi enim habemus, « Diviserunt sibi vestimenta mea, et super vestimentum meum miserunt sortem⁵. » Quid quod ipse Dominus in cruce pendens, primum versum Psalmi ipsius ore suo protulit, et dixit: « Deus meus, Deus meus, utquid me dereliquisti⁶? » Quid voluit intelligi, nisi illum Psalmum totum ad se pertinere, quia caput ipsius ipse pronuntiavit? Ubi autem sequitur et dicit: « Verba delictorum meorum, » non est dubium quia vox Christi est. Unde ergo peccata, nisi de corpore quod est Ecclesia?

¹ 1 Petr. ii, 22. — ² Luc. ii, 7. — ³ Ephes. v, 30. — ⁴ Psal. xxi, 2. — ⁵ Ibid. 19. — ⁶ Matth. xxvii, 46.

Quia loquitur corpus Christi et caput. Quare tanquam unus loquitur? « Quia erunt, inquit, duo in carne una. » Sacramentum hoc magnum est, ait Apostolus, ego autem » dico in Christo et in Ecclesia¹. » Unde etiam cum ipse loqueretur in Evangelio, respondens eis qui quæstionem intulerant de uxore dimittenda, ait: « Non legistis quod » scriptum est, quod Deus ab initio masculum et foemina » fecit eos, et relinquet homo patrem et matrem, et ad » hærebit uxori suæ, et erunt duo in carne una? Igitur jam » non duo, sed una est caro². » Si ergo ipse dixit: « Jam » non duo, sed una est caro: » quid mirum si una caro, una lingua, eadem verba, tanquam unius carnis, capitis et corporis? Sic audiamus tanquam unum: sed tamen caput tanquam caput, et corpus tanquam corpus. Non dividuntur personæ, sed distinguitur dignitas: quia caput salvat, salvatur corpus. Caput exhibeat misericordiam, corpus defleat miseriam. Caput est ad purganda, corpus ad confitenda peccata: una tamen vox, ubi non scriptum est quando dicat corpus, quando caput; sed nos in audiendo distinguimus; ille autem tanquam unus loquitur. Quare enim non dicat: « Peccatorum meorum, » qui dixit: « Esurivi, et non dedistis mihi manducare: sitivi, et » non dedistis mihi potum; hospes fui, et non recepistis » me; infirmus fui, et in carcere, et non visitastis me³? » Certe Dominus non fuit in carcere. Quare non hoc diceret, cui cum dictum esset: « Quando te vidimus esurientem » et sitientem, aut in carcere, et non ministravimus tibi⁴? » respondit sic ex persona corporis sui se dixisse: « Cum » uni ex minimis meis non fecistis, nec mihi fecistis⁵? » Quare non dicat: « A facie peccatorum meorum, » qui dixit Saulo: « Saule, Saule, quid me persequeris⁶? » Qui

¹ Gen. ii, 24, et Ephes. v, 31, 32. — ² Matth. xix, 4-6. — ³ Id. xv, 42, 43. — ⁴ Ibid. 44. — ⁵ Ibid. — ⁶ Act. ix, 4.

utique in cœlo jam neminem persecutorem patiebatur. Sed quomodo ibi caput loquebatur pro corpore, sic et hic caput dicit corporis voces, cum et capitis voces auditis. Sed neque cum corporis voces audieritis, separetis caput; neque cum capitis voces audieritis, separetis corpus: quia jam non duo, sed una caro.

VII. « Non est sanitas in carne mea a vultu iræ tuæ¹. » Sed fortasse injuste tibi Deus iratus est, o Adam, o genus humanum, injuste iratus est Deus! quia dixisti jam agnoscens ipsam pœnam tuam, jam in corpore Christi constitutus homo: « Non sanitas in carne mea a vultu iræ tuæ. » Expone justitiam iræ Dei, ne te excusare videaris, illum accusare. Sequere, et dic unde ira Domini. « Non est sanitas in carne mea a vultu iræ tuæ: non est » pax ossibus meis². » Repetivit id quod dixit: « Non est » sanitas in carne mea. » Hoc est enim: « Non est pax » ossibus meis. » Non autem repetivit, « A vultu iræ » tuæ: » sed causam dixit iræ Dei: « Non est pax, inquit, » ossibus meis a facie peccatorum meorum. »

VIII. « Quoniam iniquitates meæ sustulerunt caput » meum, sicut fascis gravis gravatæ sunt super me³. » Et hic causam præmisit, et effectum subjecit; quid unde contigerit dixit: « Iniquitates meæ sustulerunt caput » meum. » Nemo enim superbus, nisi iniquus, cui sustollitur caput. Sursum tollitur, qui erigit caput adversus Deum. Audistis cum lectio legeretur libri Ecclesiastici: « Initium superbæ hominis, apostatare a Deo⁴. » Ille qui prior noluit audire præceptum, sustulit iniquitas ipsius caput adversus Deum. Et quia iniquitates sustulerunt caput ejus, quid illi fecit Deus? « Sicut fascis gravis gravatæ » sunt super me. » Levitatis est erigere caput, quasi nihil portat qui erigit caput. Quia ergo leve est quod potest

¹ Psal. xxxvii, 4. — ² Ibid. — ³ Ibid. 5. — ⁴ Eccli. xx, 14.

erigi, accipit pondus unde possit comprimi. Convertitur enim labor ejus in caput ejus, et iniquitas ejus in verticem ejus descendit¹. « Sicut fascis gravis gravatæ sunt super » me. »

IX. « Computruerunt et putuerunt livores mei². » Jam qui livores habet, non est sanus. Adde quia ipsi livores computruerunt et putuerunt. Unde putuerunt? Quia computruerunt. Jam quomodo hoc explicetur in vita humana, quis hoc non novit? Habeat aliquis sanum olfactum animæ, sentit quomodo puteant peccata. Cui putori peccatorum contrarius erat odor ille, de quo dicit Apostolus: « Christi » bonus odor sumus Deo, in omni loco, iis qui salvi » fiunt³. » Sed unde, nisi de spe? Unde, nisi de recordatione sabbati? Aliud enim plangimus in hac vita, aliud præsumimus in illa vita. Quod plangitur, putet: quod præsumitur, fragrat. Ergo nisi esset talis odor qui nos invitaret, nunquam sabbatum recordaremur. Sed quia habemus per Spiritum ipsum odorem, ut dicamus sponso nostro: « Post » odorem unguentorum tuorum curremus⁴: » avertimus a putoribus nostris olfactum, et convertentes nos ad ipsum aliquantum respiramus. Sed nisi ad nos oleant et mala nostra, nunquam istis gemitibus confitemur: « Compu- » truerunt et putuerunt livores mei. » Unde? « A facie in- » sipientiæ meæ. » Unde dixit superius: « A facie peccato- » rum meorum: » inde nunc: « A facie insipientiæ meæ. »

X. « Miseriis afflictus sum, et curvatus sum usque in » finem⁵. » Unde curvatus est? Quia elatus erat. Si fueris humilis, erigeris; si fueris elatus, curvaberis: non enim deerit Deo pondus unde te curvet. Illud erit pondus, fascis peccatorum tuorum: hoc replicabitur in caput tuum, et curvaberis. Quid est autem curvari? Non se posse eri-

¹ Psal. vii, 17. — ² Id. xxxvii, 6. — ³ 2 Cor. ii, 15. — ⁴ Cant. i, 3. — ⁵ Psal. xxxvii, 7.

gere. Talem invenit Dominus mulierem per decem et octo annos curvam : non se poterat erigere¹. Tales sunt qui in terra cor habent. At vero, quia invenit mulier illa Dominum, et sanavit eam, audiat sursum cor. In quantum tamen curvatur, adhuc gemit. Curvatur enim ille qui dicit : « Corpus enim quod corrumpitur, aggravat animam, » et deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem². » In his gemat, ut illud accipiat; recordetur sabbatum, ut ad sabbatum pervenire mereatur. Quod enim celebrant Judæi, signum erat. Cujus rei signum? Quam iste recordatur, qui dicit : « Miseriis afflictus sum, et curvatus sum usque in finem. » Quid est : « Usque in finem. » Usque in mortem. « Tota die contristatus ambulabam. Tota die, » sine intermissione. Hoc dicit, « Tota die, » tota vita. Sed ex quo cognovit? Ex quo sabbatum recordari cœpit. Quandiu enim recordatur quod nondum habet, non vis ut contristatus incedat? « Tota die contristatus ambulabam. »

XI. Quoniam anima mea completa est illusionibus, et non est sanitas in carne mea³. » Ubi ergo est totus homo, anima et caro est. Anima completa est illusionibus, caro sanitatem non habet : quid remanet unde sit lætitia? Nonne oportet ut contristetur? « Tota die contristatus ambulabam. » Tristitia nobis sit, donec et anima nostra exuatur illusionibus, et corpus nostrum induatur sanitate. Illa est enim vera sanitas, quæ est immortalitas. Quantæ sint illusiones animæ, si voluero dicere, tempus quando sufficit? Cujus enim anima ista non patitur? Breve est quod admoneo, quomodo anima nostra completa est illusionibus. A facie ipsarum illusionum, aliquando vix orare permittimur. De corporibus cogitare non novimus nisi imaginibus : et sæpe irruunt quas non quærimus, et volumus ex

¹ Luc. xii, 11. — ² Sap. ix, 15. — ³ Psal. xxxvii, 8.

hac in hanc ire, et ab illa in illam transire; et aliquando vis redire ad id quod cogitabas, et dimittere unde cogitas, et aliud tibi occurrit : vis recordari quod oblitus eras; et non tibi venit in mentem, et venit potius aliud quod nolebas. Ubi erat quod oblitus eras? Nam quare postea venit in mentem, cum jam non quæreretur? Cum autem quæreretur, occurrerunt pro illo innumerabilia quæ non quærebantur. Rem dixi brevem, fratres : aspersi nescio quid vobis, quo accepto cætera vos ipsi cogitantes, inveniatis quid sit plangere illusiones animæ nostræ. Accepit ergo pœnam illusionis, amisit veritatem. Sicut enim pœna est animæ illusio, sic præmium animæ veritas. Sed in his illusionibus constituti cum essemus, venit ad nos veritas, et invenit nos coopertos illusionibus, suscepit carnem nostram, vel potius a nobis, id est, a genere humano. Apparuit oculis carnis, ut per fidem sanaret eos quibus veritatem fuerat monstraturus : ut sanato oculo veritas patesceret. Ipse enim est veritas, quam nobis promisit, cum caro ejus videretur, ut fides inchoaretur, cujus præmium veritas esset. Non enim se ipse Christus demonstravit in terra, sed demonstravit carnem suam. Nam si in se ipsum demonstraret, viderent illum Judæi et cognoscerent : sed si cognovissent, nunquam Dominum gloriæ crucifixissent¹. Sed forte Discipuli viderunt, quando illi dicebant : « Ostende nobis Patrem, et sufficit nobis². » Et ille ut ab eis se non visum esse monstraret, subjecit : « Tanto tempore vobiscum sum, et non cognovistis me? Philippe, qui me videt, videt et Patrem³. » Si ergo Christum videbant, quomodo adhuc Patrem quærebant? Si enim viderent Christum, viderent et Patrem. Nondum itaque Christum videbant, qui Patrem sibi ostendi cupiebant. Audi quia nondum videbant : In præmio illud promisit alio loco, dicens : « Qui diligit me,

¹ 1 Cor. ii, 8. — ² Joan. xiv, 8. — ³ Ibid. 9.

» mandata mea custodit : et qui diligit me , diligetur a
» Patre meo , et ego diligam eum¹. » Et tanquam dice-
retur ei : Quid illi dabis , diligens eum ? « Et ostendam ,
» inquit , me ipsum illi. » Si ergo diligentibus eum hoc in
præmio promisit , quia ostendet se ipsum illis , manifestum
est quia illa visio veritatis talis nobis promittitur , qua
visa jam non dicamus : « Impleta est anima mea illusio-
» nibus. »

XII. « Infirmatus sum et humiliatus sum usque nimis². »
Qui recordatur altitudinem sabbati , ipse videt quantum
sit humiliatus. Nam qui non potest cogitare quæ sit illa
quietis altitudo , non videt ubi nunc sit. Propterea alius
Psalmus dixit : « Ego dixi in extasi mea : Projectus sum a
» facie oculorum tuorum³. » Assumpta enim mente vidit
nescio quid sublime , et quod vidit nondum ibi totus erat :
et quadam , si dici potest , quasi coruscatione facta luminis
æterni , ubi sensit non se ibi esse , quod potuit utcumque
intelligere , vidit ubi esset , et quemadmodum malis hu-
manis infirmatus et coarctatus esset : et ait : « Ego dixi in
» extasi mea : Projectus sum a facie oculorum tuorum. »
Tale est nescio quid quod vidi in extasi , inde sentiam
quam longe sum , qui nondum ibi sum. Jam ibi erat qui
dixit assumptum se in tertium cœlum , et ibi audiebat
ineffabilia verba , quæ non licet homini loqui. Sed revo-
catus est ad nos , ut generet prius perficiendus in infirmi-
tate , et sic postea indueretur virtute : animatus tamen ,
quia vidit aliquid rerum illarum pro dispensatione officii
sui , adjecit dicens : « Audivi ineffabilia verba , quæ non
» licet homini loqui⁴. » Jam ergo quid opus est , ut a me
aut a quoquam quæritis quæ non licet homini loqui : si
illi non licuit loqui , cui licuit audire ? Plangamus tamen

¹ Joan. xiv , 21. — ² Psal. xxxvii , 9. — ³ Id. xxx , 23. — ⁴ 2 Cor.
xii , 2-10.

et gemamus in confessione , agnoscamus ubi simus , re-
cordemur sabbatum , et patienter expectemus quod ille
promisit , qui nobis et in se ipso exemplum patientiæ de-
monstravit. « Infirmatus sum et humiliatus sum usque
» nimis. »

XIII. « Rugiebam a gemitu cordis mei¹. » Attenditis
plerumque interpellare gemitibus servos Dei , et quæritur
causa : et non apparet nisi gemitus alicujus servi Dei , si
tamen ad aures hominis circa illum positi pervenerit. Est
enim gemitus occultus qui ab homine non auditur : tamen
si tanta occupaverit cor cogitatio desiderii cujusdam , ut
voce clariore exprimatur vulnus interioris hominis , quæ-
ritur causa : et dicit homo apud semetipsum : Forte illud
est unde gemit , et forte illud illi factum est. Quis potest
intelligere , nisi ille in cujus oculis et auribus gemit ?
Propterea « Rugiebam , inquit , a gemitu cordis mei : »
quia homines si quando audiunt gemitum hominis , ple-
rumque gemitum carnis audiunt , gementem a gemitu
cordis non audiunt. Abstulit nescio quis res hujus , rugie-
bat , sed non a gemitu cordis : alius , quia extulit filium ;
alius , quia uxorem ; alius , quia grandinata est vinea , quia
cuppa acuit , quia diripuit jumentum ipsius nescio quis ;
alius , quia damnum aliquod passus est ; alius , quia timet
hominem inimicum : omnes isti a gemitu carnis rugiunt.
At vero servus Dei quia ex recordatione sabbati rugit , ubi
est regnum Dei , quod caro et sanguis non possidebunt² :
« Rugiebam , inquit , a gemitu cordis mei. »

XIV. Et quis agnoscebat unde rugiebat , subjecit :
« Et ante te est omne desiderium meum³. » Non enim
ante homines , qui cor videre non possunt : sed , « Ante te
» est omne desiderium meum. » Sit desiderium tuum ante
illum ; « Et Pater qui videt in occulto , reddet tibi⁴. »

¹ Psal. xxxvii , 9. — ² 1 Cor. xv , 50. — ³ Psal. xxxvii , 10. — ⁴ Matth. vi , 6.